

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Izšel dnevnik razen sobot, nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
3657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
3657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

CHICAGO, ILL., TOREK, 10. SEPTembra (SEP. 10), 1935. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 176
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Anglija vztraja za enotno fronto držav proti Italiji

Angleški zunanji minister Hoare dospel v Zenevo in povedal poročevalcem, da angleški kabinet odločno podpira Edenovo stališče proti Italiji. Koncentriranje britskih bojnih ladij ob sušnem prekopu. Francija je še vedno na plotu. Mussolini govori v eni sapi o—vojni in miru

Zeneva, 9. sept. — Dr. Edvard Hoare, zunanji minister Čehoslovake in vodja male antante, je bil izvoljen za predsednika skupščine Lige narodov, ki je danes začela z letnim zasedanjem. Izmed 53 držav, ki so zastopane, je 49 volilo Beneša. Glavna zadeva na dnevnem redu Ligne skupščine je spor med Italijo in Abesinijo.

Zeneva, 9. sept. — Da namestnik Velika Britanija organizira enotno fronto držav proti Mussoliniju in izvajati z njih pomočjo ekonomske in militarne sankcije proti Italiji predno bo mogla slednja udariti na Abesinijo, je bilo jasno si, ko je dospel v Zenevo angleški zunanji minister Samuel Hoare.

Hoare je informiral časopisne poročevalce, da je britski kabinet soglasno odobril odločno stališče, ki ga je zavzel proti Italiji stotnik Eden, predstavnik Anglije v Ligi narodov. To zagotovo je dokaz, da so bile govore o nesoglasju med člani britskega kabineta glede izvajanja sankcij proti Italiji, nestemeljene. Anglija ne bo popustila v svojih zahtevah ne na posledice.

Edouard Herriot in Joseph Paul-Boncour, francoska delegata, sta tudi sinoči prispela v Zenevo. Njuna navzočnost bo imela velik vpliv na zenevske pogovore, ker sta bolj naklonjena stališču Anglije kakor premier Laval. Pričakuje se, da se bo Herriot sestal z angleškim zunanjim ministrom in da bo ta sestanek rezultiral v razrešitvi vezi med Francijo in Italijo.

S prihodom delegatov evropskih držav v Zenevo na skupščino Lige narodov je postalo jasno, da bo večina odločno nasprotna Mussolinijevim naklepom in se bo pridružila Angliji v zahtevah, da se Italija kaznuje v smislu provizij pogodbe Lige narodov. Govorice se širijo, da je Eden zagotovil delegate, da lahko računajo na britsko vojno brodovje, da bo to ustavilo Mussolinijevo avanturo v Afriki. Poročila iz Egipta se glasne, da je Anglija koncentrirala 24 bojnih ladij v Aleksandriji, ki bodo stopile v akcijo, če bo to potrebno.

Atmosfera v Zenevi je še vedno napeta in bojazen, da vojna v Afriki vsak čas lahko izbrusne, dominira vse. Velika Britanija upa, da bo uspeh pri mobiliziranju enotne fronte, ki bo eventualno aplicirala ekonomske sankcije proti napadalni na podlagi 16. člena Ligne pogodbe.

Pariz, 9. sept. — Lavalovi svestno so večer izjavili, da je francoski premier izgubil upanje, da bi mogla Liga narodov preprečiti Italiji militaristično okupacijo Abesinije. On celo meni, da obstoječa situacija ohranja njegove komplicirane napore za ohranitev evropskega mira. Stališče Anglije, ki zahteva sankcije proti Italiji, razmerja Laval. Po mnenju njegovih svetovalcev bo prvi korak v smeri Lige, da mora podpreti akcijo proti napadalni, kadar bo Mussolini napovedal vojno Abesiniji.

Rim, 9. sept. — Diktator Mussolini je v svojih dveh kratkih govorih izjavil, "da hoče Italijano ljudstvo pravičen mir"

Spor med angleškimi laboriti

Lansbury zapretil z resignacijo

London, 9. sept. — Med angleškimi laboriti je prišlo do razkola zaradi vprašanja militarističnih sankcij proti Italiji, ki bo morda rezultiral v resignaciji Geo. Lansburyja, voditelja laboritkih poslancev v parlamentu.

Lansbury se ne strinja s stališčem Kongresa britskih strokovnih uni, ki je na svoji konferenci poudaril, da bo podpiral Ligo narodov vseh njenih poskusih za odvrnitev vojne v Afriki in da je tudi za napoved vojne Italiji, če bo to potrebno. Lansbury je proti temu, da bi Liga narodov ali kdorkoli rabila silo.

V razgovoru z reporterji je Lansbury dejal, "da on ne bo v nobenih okoliščinah podpiral zahteve glede rabe oborožene sile s strani Lige narodov ali katerekoli države, ki je članjena v Ligi."

Tu omenjajo imena štirih laboritor, od katerih bo eden zasedel Lansburyjevo pozicijo, ako bo uresničil svojo grožnjo in resigniral. Ti so C. R. Attlee, Stafford Cripps, Arthur Greenwood in Herbert Morrison.

Uspeh ACWU v Cincinnatiju

V treh tednih je organizirala tri tovarne

Cincinnati, O. — (FP) — Kampanja krojaške unije Amalgamated Clothing Workers proti neunijskim tovarnam je dosegla rezultiral v organiziranju treh tovarn, kjer dela 750 delavcev. Po kratki stavki so tovarnarji priznali unijo, zvišali plače in skrajšali delovnik.

Kampanja je zdaj v teku proti ostalim openšaparskim tovarnam, katere je unija že večkrat skušala organizirati. Openšaparji se bore proti nji tudi s širjenjem letaka med delavci, v katerem pravijo, da je krojaška unija navadna raket. Izgleda pa, da bodo morali podleči, ker so delavci bolj pristopni do unijske propagande kakor so bili v preteklosti.

Jack Kroll, član glavnega odbora, je rekel, da je to del splošne kampanje za organiziranje vse industrije za moške obleke. V tej industriji je že organiziranih nad 80% delavcev.

Zadeva poljedelskih delavcev pred vrhovnim sodiščem

Jackson, Miss. — Zveza za napredek zamorskega ljudstva je naznanila, da bo zadevo treh zamorskih poljedelskih delavcev, katere so pretepali in mučili v ječi, da so od njih izsilili priznanje, da so umorili nekega farmarja, tirala pred vrhovno sodišče. Niže sodišče je obsodilo zamorce na dosmrtno ječo in obsodbo je potrdilo vrhovno državno sodišče.

Združitev jeklarskih uni

Schenectady, N. Y. — Na konvenciji federacije jeklarskih in sorodnih uni je bila sprejeta resolucija, ki urgira združitev v eni močni organizaciji jeklarskih delavcev.

Senator Huey Long je mrtev

Podlegel je rani v pre-streljenem trebuhu

Baton Rouge, La., 10. sept. — Senator Huey Long je danes zjutraj po deliriju in hudih bolečinah umrl.

Baton Rouge, La., 9. sept. — Senator Huey Long "Kingfish", diktator države Louisiane, danes visi med življenjem in smrtjo v bolnišnici. Kropla, ki jo je sinoči izstrelil vanj njegov politični nasprotnik, dr. Carl A. Weiss, na hodniku kapitola, mu je prestrelila trebuh. V naslednjem trenutku je dr. Weiss oblašal mrtev na mestu s 40 krogli v svojem telesu; ubili so ga Longovi osebni stražniki, ki so bili diktatorju vedno za petami, a le niso mogli preprečiti nenadnega napada.

Cim so Longa pripeljali v bolnišnico, so ga takoj operirali in mu vzeli kroglo iz trebuha. Kaseje so mu dali dve krvni transfuziji, kajti izgubil je veliko krvi.

Long je bil v kapitolu, kjer je v teku zasedanje louisianske zbornice, katera ima po Longovi navodilih sprejeti nove določbe, ki bodo naperjene proti federalnim religinim uradnikom v Louisiani. Senator Long je hud nasprotnik "New Deals" in Rooseveltove administracije.

Long je večkrat rekel v svojih govorih, da se kujejo zarote zoper njegovo življenje, a niče ni tega vzel resno. Kamor je šel, je bila njegova privatna straža okoli njega.

Kljub poskušnemu uboju, ki je silno razburil Longove pristaje, je mir v glavnem mestu Louisiane. Pristaši opozicije so se poskrili. Governer je mobiliziral večji del državne milice za vse eventualnosti.

Vodja avtne unije žigosa Coughlina

Avtni delavci v boju z radiožupnikom

Detroit, Mich. — Francis J. Dillon, predsednik unije avtomobilskih delavcev, spadajoče k Ameriški delavski federaciji, je zadnjo soboto ostro kritiziral radiožupnika Chas. E. Coughlina, kateri je zdaj v konfliktu z Ameriško delavsko federacijo in poskušal na svojo pest-organizirati avtne delavce v Detroitu.

"Kolikor bo Coughlin uspel s svojo kompanijsko unijo avtnih delavcev, deliko bodo avtni delavci na izgubi", je rekel Dillon. "Kaj je Ameriška delavska federacija storila žalega temu služabniku Boga, da ji je napovedal boj? Coughlinov vstop v unijo gibanje je prinesel delavcem le konfuzijo in kaos. Coughlinova unija ne bo nikdar uspešna. Uspeh avtnih delavcev zavisi le od unije pod okriljem Ameriške delavske federacije, ki si je dala nalogo, da predstavlja pred delavskim razsodiščem 300,000 delavcev v avtomobilski industriji."

Delavske federacije za Hillquitov amendment

Chicago. — Za Hillquitov amendment delavskih pravic se je izreklo že pet državnih delavskih federacij, nad 25 centralnih delavskih uni in večje število krajevnih uni ter drugih delavskih organizacij.

Med najnovejšimi delavskimi federacijami, ki podpirajo ta amendment, so državne delavske federacije v Ohio, Minnesoti in Rhode Islandu. Sprejet je bil na njih državnih konvencijah. Prej sta ga indorsirali državni federaciji v Wisconsinu in Montani.

KRVAVE PARLAMENTARNE VOLITVE NA POLJSKEM

Trije ubiti in nad tristo aretiranih v izgrelih

VOLITVE BOJKOTIRANE

Varšava, Poljska, 9. sept. — Prve parlamentarne volitve na podlagi nove ustave, ki prepo-veduje političnim strankam postavljanje kandidatov, so izzvale krvave izgare, v katerih so bile tri osebe ubite in nad 300 aretiranih. Nad volitvami je imela kontrola neustrankarski blok, ki ga je organiziral pokojni diktator Josef Pilsudski.

Zaradi bojkotiranja volitev po nasprotnih režima se je volitev udeležila komaj polovica upravičenih volilcev. Petdeset odstotkov volilcev v Varšavi je ostalo doma.

Neki član narodne demokratske stranke je bil ustreljen v Skierniewicu, ko je skušal pobegniti iz zapore, v katerega je bil pripeljan, ko je s svojimi tovariši uničil skrinjico za glasovnice in prerezal telefonske žice. Policija v distriktu Poznanj je v navalu na volilno koč ustrelija nadaljnji dve osebi. Več ljudi je bilo ranjenih v spopadu med policijo in komunisti, ki so hoteli organizirati protestne demonstracije v židovskem distriktu Varšave.

Vsak državljani, ki se je vzdržal volitev, je s tem pravzaprav glasoval proti vladnim kandidatom. Nasprotniki so obdolžili režim volilnih sleparij. Javni uradniki in uslužbenci so morali voliti, kakor tudi židje, ki so se bali represalij, s katerimi so jim zapretili, če bodo bojkotirali volitve. Vlade avtoritete so poslale večje število političnih nasprotnikov v koncentracijska taborišča, ker so agitirali med ljudmi in jih urgirali, naj bojkotirajo režimske volitve. V nekaterih distriktih se je samo deset odstotkov volilnih upravičencev udeležilo volitev.

Novi volilni zakon je razdelil Poljsko na 104 volilne distrikte, od katerih vsak izvoli dva člana v parlament. Edini distrikt, v katerem je bilo manjšinski stranki dovoljeno imenovanje kandidatov, je bil v Ukrajini.

Sodišče podprlo pravice stavkarjev

Porotna obravnava za kršilce in funkcij

Brooklyn, N. Y. — (FP) — M. Steinbrink, član vrhovnega sodišča v Brooklynu, je odločil, da imajo stavkarji, aretirani zaradi kršenja injunkcij v industrijskih sporih, pravico do porotne obravnave.

To je bila prva preizkušnja na sodišču ustavnosti zakona, ki je bil sprejet v državni legislaturi v zadnjem aprilu in določa porotno obravnavo v slučajih, ko je delavska unija obtožena žaljenja sodišča zaradi kršitve injunkcije, ki je izdana proti nji v teku stavke.

Odlok je posledica tožbe, katero je vložila Standard Baking Co. proti uradnikom in članom krajevnih uni pekarskih delavcev, ker so kršili injunkcijo proti piketiranju.

Petrolejski magnat Doheny umrl

Los Angeles, Calif. — Edward L. Doheny, znani oljni magnat in multimilionar, ki je bil pred dobrih desetimi leti zapleten v famozni petrolejski škandal s tajnikom notranjih zadev Fal-lom vred, je v nedeljo umrl po dolgi bolezni v starosti 79 let.

Hitler poslal nov protest Ameriki

Newyorški sodnik ga je razkačil

Washington, D. C. — Dr. Hans Luther, poslanik Nemčije, je v soboto po navodilih iz Berlina ustmeno protestiral pri državnem tajniku Hullu proti "žal-tvi Nemčije", katero je zagrešil newyorški magistratni sodnik Louis B. Brodsky, ki je dva dni prej oprostil pet obtožencev v zvezi z demonstracijami na nemškem parniku Bremen. Sodnik Brodsky je v svoji oprostitveni razsodbi ostro kritiziral nacijsko Nemčijo. Rekel je, da nemška zastava s svastiko je "črna prapor piratstva" in nacijska država je "atavističen skok nazaj v barbarake srednjeveške čase."

Nemški poslanik je rekel v svojem protestu, da besede, ki jih je izrekel sodnik Brodsky v svoji službi, "zelo ogražajo prijateljske odnose med Nemčijo in Združenimi državami" in nemška vlada bi rada vedela, kaj stori ameriška vlada na to. Državni tajnik Hull je na kratko odgovoril, da se bo vlada obrnila na newyorškega governerja, naj pošlje uradno besedilo Brodskyjeve sodbe.

Berlin, 9. sept. — Nacijski listi v Nemčiji srdito napadajo sodnika v New Yorku in Ameriki v splošnem. Sodnika Brodskyja imenujejo "židovsko in boljševiško orodje" in namigujejo na prelomu odnosov z Združenimi državami, če Nemčija ne dobi zadovoljenja. Berlinski "Lokal Anzeiger" vprašuje, kaj bi ameriška vlada rekla, če bi sodnik v Nemčiji nazval ameriško zastavo "bandero ganeštva".

Vlada prisiljena k preiskavi vigilantov

Teror v Californiji

San Francisco, — (FP) — Se-le pod razkačenim javnim mnenjem se je državna oblast zganila in pričela s preiskavo vigilantskega terorja v okraju Sonoma, kjer so pred nekaj tedni v temni noči navalili na stanovanje Edwarda Wolfa in dveh drugih članov Utopijske zveze, jih zakrinkani vodili po okolici in jih končno polili s amolo in perjem.

Zahtevi Utopijske zveze se je končno udal državni justični tajnik U. S. Webb in odredil preiskavo. Takoj po divljanju vigilantov je rekel, da ni potrebna nobena akcija s strani države, kar je vzplamtelo javnost.

Teroristi v okraju Sonoma so spoznali, da njihovo prizadevanje, da izžene iz okraja "agitatorje, ki škruvajo poljedelske delavce," ima obraten učinek. Poljedelski delavci zdaj bojkotirajo okraj in vse izgleda, da bo letošnji pridelek hmelja zgnil na polju.

Nemiri na češko-poljski meji

Praga, 9. sept. — Čehoslovaške čete so bile poslone v Tješin ob poljski meji, kjer so poljski nacionalisti izzvali nemire, spodbujali v vandalstvo. Dvanajst Poljakov je bilo aretiranih. V ta konflikt med Čehi in Poljaki so se vmešali tudi Nemci, nakar so oblasti prepovedale vsake demonstracije. Okrog tisoč čehoslovaških vojakov se nahaja v prizadetih krajih ob meji.

Papeževa želja glede Abesinije

Rim, 9. sept. — Papež Pij je v svojem pozdravu veteranom svetovne vojne rekel, da želi, da bi Italija dobila svoje "potrebe" v Abesiniji, obenem pa želi, da bi bila Italija zadovoljena na pravičen in miren način.

OBIRALCI BOMBAŽA ZASTAVKALI V ALABAMI

Zahtevajo en dolar plače na dan

VZTRAJAJO KLJUB TERORJU

Montgomery, Ala. — (FP) — Kljub divjaškemu terorju, v katerem je bil ubit neki črncec po imenu Jim Meriwether, štirje zamorski stavkarji aretirani in šest pretepenih v Calhounu, se stavka na bombažnih plantažah Alabame širi. Obiralci bombaža zahtevajo en dolar plače na dan, krajevne oblasti in plantažniki, ki so se organizirali v vigilante, so jim pa odgovorili s peklenim terorjem.

Na čelu vigilantov je šerif okraja Lowndes, kjer se je pričela stavka pod vodstvom Sharecroppers unije. Šerif je okrog sebe zbral večjo skupino plantažnikov-vigilantov, ki navadno ponoči vlomijo v stanovanje stavkarjev, jih ugrabijo, odvedejo okrog deset milj daleč, pretepejo in puste na mestu. Stavkarje pa terorizirajo tudi pri belem dnevu.

Serif omenjenega okraja R. E. Woodruff je na primer ob izbruhu stavke prišel na Bellovo plantažo pri Calhounu. Stavkarje, sto po številu, je skušal nagovoriti, naj se vrnejo na delo. Posebno je skušal pregovoriti zamorca Willieja Witcherja, ki mu je odgovoril, da bo ostal toliko časa doma, dokler ne dobi zahtevane plače. Šerif je nato oddal na njega pet strel, od katerih ga je eden zadel v stegno, ga pričel nabijati s samokresom po glavi in ga končno odvedel v zapor, kjer se še danes nahaja.

"Prokleti zamorski pes, jaz te še ubijem," je grmel nad njim šerif in ga tolkel po glavi. "Lahko me ubiješ, ne moreš me pa odstraniti," je bil odgovor.

V Burkeyvillu so pa bili aretirani trije stavkarji, ker so pri njih našli članske knjižice Sharecroppers unije. Pozneje so bili izpuščeni, a eden od njih, Willie Grove, je bil potem zopet aretirani, češ, da je oropal neko trgovino. Ta rop mu hočejo podtakniti.

Meriwetherja so vigilantni ubili, ko so ga srečali na cesti. Morilci so znani, ampak se ni nikomur skrivil en las. Izgovarjajo se, da je ubiti zamorec skušal ubežati domov po puško.

V Montgomeryju sta bila aretirana Charles Taaker in James Jackson, da iz njih izvečejo, kdo je tajnik "šerkraparske" unije. Nekega drugega zamorca po imenu Albert Jacksona, držli policija v zaporu in ga skuša prisiliti, da bi priznal, da je unijski uradnik. Proti uradnikom unije bi namreč radi ustopili legalno, češ, da so v pošne bakse tlačili letake.

Stavkarjev pa ne morejo ukloniti niti s terorjem. "Raje poginemo v borbi za življensko plačo (en dolar na dan!) kakor pa da gledamo umiranje naših družin od lakote, kar se zdaj dogaja," je rekel neki stavkar.

Mussolini prejema zaloge olja iz Rusije

Pirej, Grška, 9. sept. — Sovjetska Rusija na eni strani obsoja priprave Italije za vojno v Abesiniji kot imperialistično roparstvo, na drugi strani pa Italiji pomaga pri teh pripravah in ta pomoč se ji dobro izplača. Že več mesecev grški tovarni parniki prevajajo rusko žito, premog in olje iz pristanišč ob Črnem morju za Italijo v afriška pristanišča. Danes ima Mussolini v svoji službi 40 ruskih parnikov, ki prevajajo ruski material za njegovo armado v Afriki.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdravstveno društvo (izven Chicago) in Kanada \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cileo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za Inconaturo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cileo \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih glasov se na vračajo. Rokopisi literarne vsebine (trike, povesti, drame, romani itd.) se vračajo pošiljatelju le v sklopu, če je priložil pošto.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2637-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Tudi oni, ki delajo, trpe pomanjkanje!

Splošna sodbja je, da revščina v Ameriki je omejena le na one reveže, ki so brez vsakega dela in ki nimajo nobenega zasluga. Brezposelnimi reveži so res najbolj tragično poglavje v veliki ekonomski krizi, ki traja v Združenih državah že šest let.

Toda tragedija krize ni samo med brezposelnimi delavci, ki so ponižani na beračenje in relief. Niso samo ti reveži, ki trpe pomanjkanje.

Nedavno je otroški biro departmenta za delo v Washingtonu objavil pretresljivo statistiko. Biro je vzel na podlago svojih dognanj "tipične" delavske družine v večjih industrijskih mestih Amerike. In kaj je dognal? Odkril je, da so te družine uposlenih delavcev prav tako revne kakor one brezposelnih. Vsaka je brez denarja in vsaka je zadolžena do vratu. Ko pride plača, takoj izgine za najpotrebnejše in ne za druge. Družini manjka vsega; deca nima dovolj hrane in obleke; v hiši manjka zdravil in drugih najpotrebnejših stvari. Prihraniti se ne da nič in tri četrtine uposlenih delavcev so izgubile smrtninsko in bolezensko zavarovanje.

Biro je tudi dognal, da lansko zimo 66% uposlenih delavcev v velikih mestih ni moglo kupiti dovolj premoga in družine so zmrzovale, otroci so pa morali opustiti šolo. Šestdeset odstotkov uposlenih delavcev ni moglo že dve leti kupiti nobene obleke zase niti za svoje družine.

Pomisliti morate, da to se tiče onih ameriških delavcev, ki še delajo! To niso brezposelnosti in ne prejemajo nikakršnega reliefa. In zakaj ta beda med njimi? Zato, ker prejemajo silno nizke plače! Te plače zadostujejo komaj za golo hrano in stanarino — in najcenejše, torej najslabše vrste.

Na ta način — če bodo delavce plačevali po deset ali petnajst dolarjev na teden — ne bo ekonomska depresija nikdar prenehala! Požretni privatni kapitalizem je odgovoren za to stanje!

Rebelni Zagreb

Kratka vest iz Jugoslavije se glasi:

"V Zagrebu bodo zgradili osem novih katoliških cerkev, ki bodo stale 45 milijonov dinarjev. Do danes ima Zagreb šest katoliških cerkev, ampak to je premalo; potrebnih je še osem novih, da jih bo štirinajst."

Za osem novih cerkev bodo Hrvatje imeli denar, ampak za ublaženje socialnih razmer, ki so pod ničlo, ga nimajo. Dan za dnem prihajajo vesti iz Jugoslavije o strašni bedi med delavci in kmeti; gospodarska kriza jih je tako pritisnila, da komaj še dihaajo. Ponekod na kmetih nimajo denarja za užgalice, ki stanejo dinar škaflica, in kadar hočejo zanetiti ogenj v peti, hodijo od hiše do hiše po žrjavici. Ampak za cerkve, za strašno "mrtvo roko", ki leži na ljudeh kakor gora, mora biti vse.

Zagreb je središče rebelne Hrvatske, ki zahteva svobodo. Dr. Maček vodi hrvške kmete v boju za svobodo. Kakšno svobodo? Maček lahko osvobodi Hrvate od Belgrade, Pariza in Londona, toda dokler bodo v Zagrebu in drugod gradili nove cerkve, bodo Hrvatje še vedno hlapi največjega diktatorja — Rima.

To se razume!

Prej kratkim je neki dr. Willard v Californiji poročal, da je oživel zmrazjeno opico, ki je pet dni ležala mrtva na ledu. Ko je kasneje naznanil enak eksperiment s človekom, so mu oblasti z grožnjo zapora to zabranile.

Vprašanje oživljanja mrtvih po komurkoli prepuščamo znanstvenikom. Mi nismo kompetentni, da bi o tem razpravljali. Zdi se nam, da je to mogoče, toda končno sodbo naj imajo drugi. Vse drugače pa sodi o tem — klerikalna propaganda. Ta propaganda je vsa histerična, če čuje kaj o takih poskusih in takoj zatrdi, da je to nemogoče in se ne bo nikdar zgodilo. Klerikalna propaganda ne ve nič več ko mi o bioloških, fizioloških in medicinskih platih tega vprašanja, kljub temu slovesno izjavlja, da človek "umre" in umre. Če samo "umre", lahko še oživi, ako pa umre, ne bo več nikdar oživel. Klerikalna propaganda to ve!

To se razume. Eksistenca te propagande (Dajte za zadnji koloni.)

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Townsendov načrt je utopijski

Chicago. — George Gornik iz Billingshama, Wash., ima v večerajšnji številki zanimiv dopis o Townsendovem shodu in njegovem pokojninskem načrtu. Pravi, da je svoj nazor spremenil in da sedaj verjame, da je načrt izvedljiv. V tem ga je spodbudil dr. Townsend, kar znači, da je spreten govornik in — čarovnik.

Omenja, da je Townsend rekel, da bi njegov načrt za \$200 mesečne pokojnine ljudem z nad 60 let starosti lahko izvedli z dv odstotnim davkom na zaslužek posameznika. Z drugo besedo: vsak delavec in uradnik ali profesorist bi prispeval od svoje plače dva procenta v sklad za plačevanje te penzije — brat Gornik sicer dvomi o možnosti plačevanja \$200, je pa mnenja, da bi bila stvar izvedljiva, če bi vlada starim ljudem pričela plačevati po \$100 na mesec. Razvidno je tudi, da ima dr. Townsend veliko ljudi na svoji strani, ker je prišlo na shod 20,000 ljudi, med njimi državni poslanci in mestni funkcionarji z županom vred.

Zanimiva — ali žalostna — pri vsem tem je velika naivnost ter še večja ignoranca ne samo ljudskih mas, marveč tudi — "učeni" ljudi. Kljub temu, da se Amerika ponaša z najboljšim šolskim sistemom, se ljudje menda niso naučili niti preprostega računstva. Če bi se le pet minut bavili s številkami o takozvani narodni ekonomiji, pa bi jim bilo jasno, koliko je Townsendov načrt izvedljiv in koliko gola utopijski in demagogija. In sedaj k številkam.

Lansko leto so narodni dohodki Amerike znašali približno 44 milijard. Od tega je prejelo ročno in umsko delavstvo v plačah in mezdah okrog 20 milijard (ta številka ni povsem točna, a za našo stvar odgovarja). Dva odstotka od teh 20 milijard znaša 400 milijonov, kar naj bi po izjavi dr. Townsenda, kakor ga citira brat Gornik, zadostovalo za plačevanje po \$200 mesečne penzije starim ljudem, pričenši s 60. letom.

In koliko ljudi bi bilo lahko deležno te penzije? Na bazi teh števil ni več ko 166,666. In koliko je starih ljudi v Ameriki? Po oceni A. Epsteina, tajnika Old Age Security lige, ki se že leta zanima za to vprašanje, in vodi agitacijo za starostno pokojnino, je v deželi nad šest in pol milijona ljudi, ki so stari 65 ali več let. Nad 60 let starih oseb je torej dokaj več — ne manj ko osem milijonov.

Če vzamemo slednje število in ga pomnožimo z \$2400, kar naj bi znašala letna "Townsendova" penzija, bi torej potrebovali nič manj ko \$19,200,000,000 (19 milijard 200 milijonov dolarjev) na leto ali skoraj toliko kolikor znašajo vsa mezdna izplačila vseh ameriških ročnih in umskih delavcev.

Brat Gornik pravi, da se ljudje izogibajo socializmu in posebnost starejši ne marajo nič ališati o njem. Toliko slabše zanje! — za vse. Politiki zato sedajo na Townsendov voz, ker so nekateri prav tako naivni in ekonomsko nevedni kakor je dr. Townsend, drugi vedo, da je vse skupaj utopijski in Townsendov načrt neizvedljiv, vsi skupaj pa hočejo biti "ljudski prijatelji" in ponovno izvoljeni. Je pač stara igra.

Anton Garden, 1.

Vesti iz vzhodnega Ohia

Bridgeport, O. — Pikični federacije društev SNPJ za to okrožje v nedeljo 1. septembra je bil še precej dobro obiskani. Navzok je bil tudi John Troha iz Strabane, Pa., tajnik društva 138 SNPJ.

Na Labor day me je obiskal moj sošolec Jacob Subelj iz Clevelanda v družbi rojaka Lončarja iz istega mesta. Jacob je član društva Vodnikov venec 147 SNPJ. Videla sva se samo enkrat, odkar sva se razšla v domovini pred 28 leti. In to je bilo 4. julija 1918 v Bridgeportu, Pa., na slavnost razvijanja zastave tamkajšnjega društva jednote. Bil sem presenečen, ko mi je prišel brat Louis Lužar povedati na društveni seji, da je pri njem neki moj rojak, ki me želi videti. Res sem šel tja in ga nisem spoznal, tako se je spremenil od leta 1918.

Tukajšnje angleško postujoče društvo Cardinals 640 SNPJ obeta postati bolj aktivno kakor je bilo v preteklosti. Zadnje sejo 3. sept. so imeli zelo dobro. Sklenili so, da bodo v soboto večer dne 26. oktobra imeli večerjo, na kateri bodo servirali špagete, potem bo pa ples. Imeli bodo dobro godbo. Vabijo vse stare in mlade, da jih posetijo omenjeni večer.

Tukaj se vrši kampanja za organiziranje postojanke Mladinske soc. lige. V ta namen je bil tukaj dva dni Ben Shango, dijak na Ohijiski univerzi. Obiskal je več mladenčev in mladenk, ki so se zedinili, da bodo v ta namen imeli 10. sept. shod v društveni dvorani na Boydavillu. Kako bo poteklo, bom poročal.

V katoliških listih zadnje čase dosti pišejo o kulturnem vrtu in evharističnem kongresu. Vabijo in urgirajo svoje ljudi in seveda tudi pikajo socialiste in druge, ki se ne strinjajo z njimi. Dobiti hočejo veliko udeležbo za vsako ceno. Jaz jim ne za-merim, naj jo dobijo. Ampak neki gospod Yager, ki piše v "Glasilu KSKJ" z dne 3. sept., se ne more vzdržati, da bi ne pikal v svojem pozivu za "lažisocialisti" in ne vem kaj še vse. Pike, da bodo na kongresu najboljši govorniki in za vsak poklic bo drugi govornik — vsi duhovni, ker so najbolj večji in vedo, kaj imajo govoriti. Mu tudi verjamem, da so zmogni za tiste, ki bodo prisotni. Tistih, ki so podkovani o ekonomskih in socialnih problemih itak ne bodo privabili.

Torej najbolj napadajo socialiste in njih privrženca. Zakaj? Zato, ker pravi socialisti imajo boljše vero kakor oni sami ali pa vsa katoliška duhovščina — z malo izjemo. Socialisti se res drže naukov, katere je učil Kristus. Zgodovina uči, da je bil Kristus žid in dober človek. On je sovražil bogatine in jim velel, naj svoje bogastvo razdele med revno ljudstvo. Radi tega so ga višji sloji zasovražili in ga križali. Ali ni to res?

In kaj drugače hočejo socialisti — "lažisocialisti" po Yagerju — ko razdeliti bogastvo med milijone revnih, ki stradajo, čeprav so bogastvo producirali, dokler so delali. Ti "lažisocialisti" hočejo podpržati vso industrijo ter naravno bogastva in odpraviti profitni sistem, ker le na ta način bo odpravljena revščina in ljudem zagotovljeno blagostanje. Ali se torej socialisti ne ravna po naukih Krista? Mar pa to delajo duhovni, škofje in papeži? Ne! Delajo nasprotno. Predvsem se zanimajo, da drže ljudi v temi.

Ko sem hodil v šolo v Sostrem pod Ljubljano, je župnik grozil fantom in dekletom, da se bodo njih duše pekle v peku, če gredo plesat v gostilne. Pa poglejmo tukaj v tej deželi, kjer plešejo v cerkvenih dvoranih, igrajo karte in druge igre. Kako se to strinja z nauki Rima? Vse delajo, samo da pride denar. Vera bi morala biti večno neizpremenljiva, ampak ni. Gre za razmerami, samo da se dobi več denarja.

Kadar bo katoliška cerkev res učila in delala, kar je učil in delal Krist, tedaj tudi socialistov ne bo treba. In ti nauki so: Lač-

ne nasititi, nage o bleči, bogatine razlastiti. Socialisti razumejo to takole: Obratovati rudnike, tovarne, železnice in vse drugo v prid ljudstva, ne pa v prid privatnega profita. Kadar to dosežemo, bodo lačni nasitjeni, nagli oblečeni in vladalo bo blagostanje.

Masa, zdaj spreglej, kdo ima boljše vero v Kristove nauke: tisti, ki si jih laste, ali tisti, ki delujejo, da bi se ti nauki čim prej prakticirali. Socialisti verjamejo v nebesa na zemlji, kjer jih imajo tudi bogatini. Delavci so prav tako upravičeni do njih — do boljšega življenja. Zato je pa dolžnost vsega delavstva, da deluje na ta ali drugi način, da se čim prej osvobodimo. In to bomo dosegli, če se pridružimo socialistični stranki.

Joseph Snay, 14.

O konferenci Prosvetne matice

Bridgeville, Pa. — Na 25. avgusta se je v dvorani društva Nova domovina št. 295 vršila konferenca društev in klubov Prosvetne matice. Bila je dobro obiskana od zastopnikov in občinstva, kar je dokaz, da je delavstvo pričelo spoznavati potrebo po družabni spremembi — odpravi kapitalizma in uvedanju socializma. Šele ko pride do tega spoznanja, bo delavstvo deležno sadov svojega dela.

Ob tej priliki so naš obiskali iz vseh delov zapadne Pennsylvanije. Konferenca se je udeležil tudi sodrug Charles Pogorelec, ki je na navzoke s svojim govorom napravil lep vtis. Charles je fajn dečko in bi ga človek kar naprej poslušal, ker ve marsikaj povedati v korist delavstva.

Po konferenci se je vršil piknik, ki je bil tudi dobro obiskani. Navzok je bil tudi Tone Zornik, potovni zastopnik in organizator. On je tudi predsedoval konferenci. Za socializem se bori že mnogo let. V tiskovni fond Proletarca je konferenca dala iz svoje blagajne \$25. Povaliti je treba tudi naše kuharice, ki so napravile tako fajn golaž, da se je dopadel tudi Westmorelandčanom in Čikažanom kakor tudi drugim gostem. Vsi skupaj ste nam dosti pripomogli, da smo nekoliko nasitili našo blagajno, ki je navadno zmeraj prazna.

V imenu kluba 18 JSZ in društva 295 se vsem skupaj lepo zahvalim za vaš poset in vsem, ki ste na ta ali drugi način pripomogli do uspeha.

Frank Strah, 295.

Labor day v Milwaukeeju

Milwaukee. — Prvi ponedeljek v septembru, katerega je kapitalizem proglasil za delavski praznik, je minil. Po ameriških mestih in vaseh se je delavstvo na ta dan zbralo skupaj, da protestira proti sedanjemu krivičnemu kapitalističnemu redu — boljše: neredu.

Tukaj smo se zbrali v Washingtonovem parku v tako ogromnem številu, da se v življenju nisem videl toliko ljudstva skupaj. Ko sem opazoval to ogromno, po lastni krivdi zatirano in trpečo maso, se mi je nehote vrnila misel in sem tiho rekel: Ako bi se hoteli ta ogromna masa trpetega delovnega ljudstva zanimali za politiko in se v njej udeleževati, bi danes imeli vladati v vsi ekonomski aparat v svojih rokah in ne bi treba nikomur strditi, živeti od milosti in v trpeti pomanjkanja dobrin, katerih je v tej deželi več ko bi jih mogli porabiti.

Ko so govorniki kazali šibe, s katerimi kapitalizem biča delavstvo in farmarje, se je čul v predledkih ogromen aplavz. Najmočnejši je pa bil, ko so govorniki priporočali združeno politično fronto. Od gromovitega pritrdjanja tem besedam so se kar veje zazibale nad našimi glavami. Zgledalo je kakor bi se ogromna množica prebudila iz tisoletnega spanja in se pripravila na politično organiziranje za prihodnje kampanje, za poraz kapitalizma in za nov družabni sistem.

Zdaj pa izgleda, da smo se vsi, ki smo tako mislili, motili. Se ni nobenega znamenja, da bi kdo skušal uresničiti govornikove besede, s katerimi je priporočal skupno politično akcijo. Če katera navedba, naj se organizira politično, dobi odgovor: Kaj bom s politiko. Saj tisti, ki je izvoljen, gleda samo za svoj žep in se ne briga, če druga hudič vzame.

Ni tako, dragi trpin. S politiko lahko dosežemo, kar hočemo brez relativna človeške krvi. Torej tisti, ki stoje v ospredju delavstva, naj prično takoj za združeno politično akcijo, ker volitve bodo kmalu tukaj.

Joseph Ule.

O pikniku Sokolov

Waukegan, Ill. — Že več časa sem bil namenjen poslati v priobčitev nekaj vrstic v našem cenjenem listu, in sicer o pikniku našega društva Slovenski Sokol, ki se je vršil 28. julija. Stvar je že zakasnela, toda še ni prepozno. Končno pa obljuba dolg dela.

Na našem pikniku je bilo odanih več dobrot, katere so darovali slovenski in tudi drugi trgovci ter obrtniki. Vsem tem se najlepše zahvaljujemo ter jih rojakom v naselbinah toplo priporočamo.

Dasi ni bilo veliko čistega prebitka, samo vendar zadovoljni, da smo pokrili vse stroške. Letošnja sezona piknikov je izredno bogata. Če bi bila enako bogata tudi udeležba, bi še šlo, ampak te je skoraj nemogoče pričakovati, ker zlatih časov ni več. Torej še enkrat lepa hvala vsem skupaj.

Frank Šetina, starosta.

Spreiskavo nesreče v Floridi ne bo nič

Nihče ni kriv smrti veterana — bila je "božja volja"

Miami, Fla. — Aubrey Williams, pomožni administrator federalne rešitve uprave, je v nedeljo sporočil predsedniku Rooseveltu, da za velike življenjske izgube bivših vojakov, ki so bili na delu pri rešitvi projektov na južnem obrežju Floride in bližnjih otokih, ki je zadnji teden prihrumel velik orkan, ne more biti odgovoren nihče. Bila je posledica "božje volje" (act of God). Preiskava je torej nepotrebna, ker človeški element ni odgovoren za vihar.

Do nedelje so pokopali — oziroma sežgali na ukaz gubernorja Floride, ki se je zbal epidemije, če bi mrliči predolgo čakali — 446 žrtev viharja. Uradniki Rdečega križa domnevajo, da število mrtvih naraste na 600, ampak natančno število žrtev ne bo nikdar znano. Med žrtvami je okrog 300 veteranov, bivših vojakov, ki so bili uposleni pri federalnih rešitvi delih.

Policija čisti stavkohaze

Charleston, W. Va. — West Virginia Investigation Bureau je prisločil na pomoč Western Union Telegraph Co., ko so dečki, ki raznašajo telegrame, zastavali. Družbi je preskrbela stavkolomce, katerim plačuje \$4 na dan, poleg tega pa jim je dala na razpolago avto, ki jih rabijo pri dostavljanju brzojav, in policijsko protekcijo.

Dečki, katerih povprečna tedenska plača je bila \$5, zahtevajo zvišanje 20 odstotkov. Dosedaj je policija izvršila že nad trideset aretacij.

Šest rudarjev

zgorelo v Coloradu

Alma, Colo. — Šest mož, ki so kopali zlato rudo, je v nedeljo zjutraj zgorelo v leseni prenočevalnici v hribih, katero je ogenj uničil do tal. Dvanajst mož se je rešilo.

Zlato izpod neba

V Pueblu (Mehika) je pred kratkim na zemljo kaskna 2 kg težak meteor in se kopal vanjo. Bil je iz čistega zlata poleg lenkosti železa. Če odračunamo to železo, tehtalo kakšnega pol kilograma, nam ostane poldrug kilogram zlata! Takšnih darov iz neba bi si človek želel seveda bolj pogosto.

Meteorji, bolidi ali aeroliti, ki prihajajo nam iz daljav vesoljnosti, sestoje samo iz vi, ki jih poznamo tudi na zemlji. Posebnosti, ki so iz železa, jo dosežejo v večjih količinah se pretežno kameniti utrinki zdr običajno v prahu. Tako je mogoče, da nas šeje nebesni poslanci, ki tehtajo komaj n lko gramov — in teh je ogromna večina včasih pa približno vendarle takšni, ki jih nihče ne želel v obljude kraje, ki bi bili iz samega zlata in drugih dragih kov.

Eden največjih svoje vrste je bil tisti, padel na zemljo pred nekoliko desetletji v žini madžarske vasice Knyahinya in se tri metre globoko v zemljo. Tehtal je 280 Eden najbolj znanih meteorjev je bil tisti, ki je 1847 padel na tla blizu Braunau Gornjem Avstrijskem. Ko so ga preiskali našli, da ni iz same čiste kovine, temveč njegovo železo zlito z niklom na ta način, na zemlji drugače ne najdemo. Odslej smo jo, da so vse železne mase na zemlji, ki s podoban način zvezane z niklom, nebesnega vora. Takšna je n. pr. neka skalna mas Liberiji, v kateri je nastal cel rudnik.

Sloviti črni kamen v Mekki, ki je ena večjih relikvij muslimanskega sveta, ni, k znano, tudi nič drugega kakor meteor. Izmed zadnjih velikih meteorjev, ki so na zemljo, je bil tisti, ki so ga izkopali še čega l. 1883 pri Bresciji v Italiji. Smrdel izveplu in tehtal 260 kg. A tudi ta velika lahko skrije pred tistim, ki so ga odkrili biriji, kamor je treščil pred vojno, in ki en sam njegov kos 14 stotov. Velikanske železa in drugih kovin nebesnega izvora so šli tudi drugod, tako v Arizoni, Mehiki, Ameriki, na Češkem itd.

V primeri z velikim številom majhnih in čjih meteorjev, ki padejo na zemljo, je šte nesreč, ki jih povzročijo, prav za prav hno. Vendar pa računajo na Japonskem, da bjejo meteorji tam povprečno vsako leto ga človeka. Lani je treščil meteor v Biskem zalivu v neko ladjo, pri Roquefort Francoskem je neki meteor ubil nekega pa ja in mlada bika, včasih pa beremo, da kakšen zvezdni utrinek zažgal kakšno hišo.

Znanstveniki vsak meteor, ki jim pride ke, seveda skrbno preiščejo, saj jih za njegova sestava. Včasih so mislili, da bi nili v njih odkriti kakšno prvino, ki je na lji ne poznano. Toda takšne misli so se zale za neutemeljene. Doselej so ugotov meteorjih 18 različnih prvin in vse so tak da jih najdemo tudi na našem planetu.

Električna hiša

V Woodlandu, O., si je dal milijonar H. Branton, čudak, ki ne mara nobenih ljudskrog sebe, zgraditi po slovitim gradbenikom izumitelju, inž. Vaughanu, hišo, kakršni bo mnogo na svetu.

Da bi gospodarja v tej hiši ne motil nih ben živi služabnik, mu je Vaughan postavil njo na stotine električnih služabnikov. Pravi, da jih je 864. Majhen pritisk na zadostuje, da prične takšen služabnik delo — če ni narejen celo tako, da deluje avtomatično.

Živega vratarja Branton n. pr. ne potreba kajti okrog vsega posestva je obroč nevižarkov, ki sporoče preko senlenskih celic v hišni prostor avtomatično, če se hiši pribli kakšen človek. S komplicirano zrcalno na vo ugotovi Branton lahko iz vsakega prostora je ta obiskovalec in po telefonu ga vpraša, kaj želi. Ima tudi posebno brez oddaja in sprejemno postajo, s katero se ko ob vsakem času pogovori s svojim osebtajnikom v sosednjem mestu in mu svoje želje.

Cim se prične mračiti, se v vseh sobah tomatično prižgo električne žarnice v podijih milijonar ugasne tedaj, ko leže spat. O podnevi nebo zmrči in nastane vihar, se vrata in okna avtomatično zaprejo. Skoro pozabili povedati, da čudak lahko iz vsa prostora odpre hišna vrata kakšnemu obvalcu, ki ga hoče sprejeti.

Enkrat na teden, med tem ko je milij po pošilj v mestu, prideta v hišo dva služka, ki vse pospravita in pripravita gospod po njegovih navodilih hrano za ves teden, tem so jima v kuhinji in drugod seveda razpolago dragocene in brze električne apature od električnega ognjišča do električ oimvalnika posode, a ko opravi svoje in odideta, poskrbi električni razpravelec fema, da se zrak očisti in osvobodi vseh hinjskih duhov.

Nekaj posebnega je seveda tudi Branton spalnica. Če se mož med spanjem n pravede odkrije, stopi v akcijo takoj elektermatost, ki vključuje infrardečo, ogrevalno nesvetočo žarnico. Ta priprava omogoča se milijonar ne ohladi niti pozimi, kadar spodirpih oknih.

Da je pri vseh teh nenavadnih udobn tudi račun za elektriko nenavadno visok lahko mislimo.

(Dajte iz prve kolone.)

zahteva, da oživljanje mrtvih mora ostati mogoče! Pri njej tako ostane. Svet se kljub temu vrti...

Dolina meseca

ROMAN
Spisal JACK LONDON—Poslovenil Vladimir Levstik

Med tem, ko je govorila, jo je Billy slovesno poslušal; njegove oči so se nepremično upirale vanjo.

"Nikoli še nisem čul o njih," je priznal. "Ali so živeli kje tod okoli?"

Zasmejala se je.
"Ne, živeli so na Angleškem. Bili so prvi Angleži, in kakor veste, so Američani potomci Angležev. Midva, vi pa jaz, sva oba Sasa, kakor tudi Bert in Mary in vsi tisti Američani, ki so res Američani, ne Italijani, Japonci in take sorte ljudje."

"Moj rod že dolgo živi v Ameriki," je počasi rekel Billy, prebavljaše njen pouk in spravljaše sebe v zvezo z njim. "Vsekako pa rod moje matere. Pred sto leti so se naselili v Maine."

"Moj oče je bil tudi iz države Maine," mu je segla v besedo; toliko da ni zavriskala od veselja. "In moja mati je bila rojena v Ohiju, se pravi, tam, kjer je dandanes Ohio. Kaj je bil vaš oče?"

"Ne vem." Billy je skomignil z rameni. "Niti sam ni vedel. In tudi nihče drugi ni vedel, čeprav je bil Američan, pravi Američan, zanesite se na to."

"Roberts je staro ameriško ime," je zadržala Saxon. "Prav zdaj živi na Angleškem velik general, ki mu je Roberts ime. Brala sem v časopisih."

"A Roberts ni ime mojega očeta. On ni nikoli vedel, kako mu je bilo ime. Roberts je bilo ime nekemu zlatokopu, ki ga je posinovil. Vidite, stvar je bila taka. Takrat, ko so bili tisti boji z modokosimi Indijanci, se jih je udeležilo mnogo zlatokopov in naselnicov. Roberts je bil vodja takega oddelka, in nekoč so po boju zajeli veliko jetnikov — indijanskih žena, otrok in dojenčkov. In eden izmed tistih otrok je bil moj oče. Sodili so, da mu je moralo biti kakih pet let. Govoril je samo po indijansko."

Saxon je plosnila z rokami in oči so se ji zableščale: "Gotovo so ga bili Indijanci ujeli pri kakem zasuku!"

"Tako so si razlagali," je pokimal Billy. "Spomnili so se neke karavane naselnicov iz Oregona, ki so jo bili Modoki pred štirimi leti pobili. Roberts ga je posinovil in zato ne vem njegovega pravega imena. A brez skrbi se lahko zanesete, da je tudi on prišel po preriji."

"Moj oče tudi," je ponosno rekla Saxon. "In tudi moja mati," je dodal Billy in v glasu mu je pozvenel ponos. "Z vso pravico je smela trditi, da je prišla preko prerij, zakaj rodila se je spotoma na nekem vozi ob reki Platte."

"Moja takisto," je rekla Saxon. "Osem let ji je bilo; večino poti je prehodila peš, ko so jeli volti omagovati."

Billy je iztegnil roko.

"Dajte mi svojo, dete," je dejal. "Saj sva toliko kakor sta prijatelja, ko imava iste sorte ljudi za seboj."

S sijočimi očmi mu je Saxon pomolila roko in on jo je resno stisnil.

"Ali ni čudovito?" je zamrmrala. "Oba sva starega ameriškega rodu. In če vi niste Sas, ni bilo nikoli nobenega — vaši lasje, vaše oči, vaša polt, vse je naše. In borec ste tudi."

"Mislim, da so bili vsi naši predniki borci, kadar je prišlo do tega. Zanje je bilo to naravno; morali so se boriti, drugače ne bi bili nikoli prodrli."

"O čem pa govorita" je Mary planila na njiju.

"Taka prijatelja sta, da je kar čudno," je podražil Bert. "Človek bi mislil, da se poznata vsaj že teden dni."

"O, midva se poznavata že delj ko toliko," je odvrnila Saxon. "Preden sva bila na svetu, so najini ljudje že skupaj hodili po prerijah."

"Takrat, ko so vajini ljudje še čakali, kdaj bo železnica zgrajena in vsi Indijanci pobiti, da bi se potlej ojunčili in prišli v Kalifornijo," je Billy s svoje strani proglasil novo zvezo.

"Midva s Saxono sva človeka pravega kova, le povejta to, če bi vaju kdo vprašal."

"Oh, kaj vem," se je z mirno užaljenostjo pohvalila Mary. "Moj oče je ostal zadaj, ker se je boril v državljanski vojni. Bobnar je bil. Zato je prišel šele pozneje v Kalifornijo."

"A moj oče se je vrnil, da se je mogel boriti v državljanski vojni," je dejala Saxon.

"Moj tudi," je rekel Billy.

Radostno sta se spogledala. Spet sta bila našla nekaj, kar ju je družilo.

"Nu, a zdaj so vsi mrtvi, mar ne?" je mračno pripomnil Bert. "Nikake razlike ni, ali umreš v bitki ali v ubožnici. Mrtvi so in to je glavno. Meni ne bi bilo prav nič za to, če bi bili mojega očeta obesili. Čez tisoč let bi bilo vse eno. To bahanje s predniki mi že kar preseda. In razen tega, moj oče ni mogel na vojno, ker se je rodil šele dve leti po njej. A dva moja strica sta vendarle padla pri Gettysburgu. Sodim, da smo tudi mi storili svojo dolžnost."

"Mislim, da" ga je pohvalila Mary. Bertova roka ji je spet legla okoli pasu.

"Mi smo tukaj, ali ne?" je dejal. "In to je tisto, kar velja. Mrtvi so mrtvi in glavo lahko staviš, da ne bodo nikoli vstali iz groba."

Mary mu je pritiskala roko na usta in ga je la oštevati zaradi njegovega "strašnega govorjenja," na kar jo je on poljubil v dlan in še tesneje pritiskal svojo glavo ob njeno.

Obednica se je med tem polnila in veselo rožljanje s krožniki je naraščalo. Tu pa tam so se oglašali odlomki pesmi. Debelejši moški smeh se je zlivljal z rezkim cviljenjem in vriskanjem ter naznanjal pričetek večne šaljive vojne med fanti in dekleti. Nekaterim izmed moških se je že poznalo, da jim je lezla pijača v lase. Izza sosednje mize so dekleta Billyju nekaj klicala in Saxon, ki je že živo čutila svojo začasno lastniško pravico do njega, je morala z ljubosumjem opaziti, da je bil med njimi zelo priljubljena in čislana osebnost.

"Ali niso strašne?" je dala Mary duška svoji nejevolji. "Taka drznost. Saj dobro vem, kdo so. Nobeno spodobno dekle noče imeti opravka z njimi. Le poslušajte jih!"

"O, Billy, pozdravljen!" je klicala ena izmed njih, zale dekle, ki je rjavimi lasmi. "Upam, da me še nisi pozabil."

"Dober dan, mala," je vljudno odklonil. Saxon si je laskala, da je bil videti nejevoljen, in rjavka ji je mahoma postala strahovito zoprna.

"Ali boš kaj plesal?" je spet klicala le-ta. "Nemara," je odgovoril in se nato zdajci obrnil k Saxoni. "Veste kaj, mi stari Američani bi se morali držati drug drugega, ali ne? Saj nas ni več dosti na svetu. Dežela se polni s tujci vsake sorte."

Z rahlim, zaupnim glasom je nadaljeval pogovor, tesno sklanjaje glavo k njej, kakor da bi hotel s tem pokazati onemu dekletu, da je oddan.

Izza sosednje mize na drugi strani je bil mlad moški opazil Saxono. Njegova obleka je bila predmestno gizdalinska. Njegova družba, moška kakor ženska, je bila že na prvi pogled malo prida. Obraz mu je gorel, oči so imele divji izraz.

"Hej, ti!" je zavpil. "Ti, ki imaš baršunasto šolno. Ti pa jaz — kaj meniš?"

(Dolje prihodnjik.)

peljal Jakob Isocki okrog enajstih, je bil nagnjen ven kakor ladja v viharju. Zlato je kar deževalo od njega. Podoben je bil alegorični sliki bogastva. Blaznež je pritisnil na kontakt, voz je zmanjšal hitrost in Jakob Isocki se je ustavil južno od Konga.

— Dovolite, gospod Isocki, da vam čestitam, — je dejal blaznež prisrčno. — Prekosili ste svetovni rekord. Pot okrog sveta ste prevozili v petinpetdesetih sekundah. Sam nisem tega nikoli storil v manj kot šestdesetih sekundah. Moj srednji čas je bilo osemdeset sekund. Toda zavisti ne poznam. Opazil sem, da povzroča večja hitrost močnejši krvni pritisk in šum v ušesih. Se strinjate z menoj?

Jakob Isocki sploh ni odgovoril. Opotekal se je, bled kakor stena z Atlantskim oceanom v ozadju. Blaznež ga je sočutno pogledal, potem se je pa ozrl nazvzgor.

— Zdravnik je vam potreben, — je dejal. — Hvala bogu, da nimava daleč od njega. Profesor Freudenthal! Doktor Lyman, bolnik vas potrebuje.

XI.

Dve učeni glavi, ki sta previdno pokukali čez ograjo v tretjem nadstropju, sta se umaknili tako hitro, kakor glava želve, kadar se skriva pod čit. Mislili sta, da ju ni nihče opazil. Nikakor se ni strinjalo z njuni

mi načrti, da bi se srečali z blaznim hišnim posestnikom. Toda on je bil enako trmast, kakor bi-strook.

— Smem vprašati, kaj je vaju privedlo v mojo hišo? Od kod tolika čast? Mar naj rečem, da prihajata ne pričakovano?

Nobenega odgovora ni bilo.

Doktor Lyman, neporavnan račun imava. Pridite takoj doli, da poračunava. Profesor Freudenthal, vam sem pa obljubil, da vas umorim. Če ne pridete takoj doli, zlezem v tretje nadstropje in preizkusim teorijo o teži. Kakor padajoče jabolko se lahko rabi padajoči profesor. Ali pridete doli?

Nista prišla. Blaznež je začel plezati po železni lestvi gori. Ko je bil že skoraj na vrhu, sta začela ona dva naglo bežati po lestvi na nasprotni strani doli. Profesor Freudenthal je bil prvi. Bil je bled ko zid. Po lestvi je kar drsel. Gerdt Lyman mu je sledil za petami.

Jakob Isocki se je za silo zavedel v vozu. Opazoval je Gerda Lymana s škodočelnim nasmehom. Junaki pivec ne sme uiti svoji kazni. Ko sta prispela oba prihopata doli, je prispel tudi njihov pacient. Oči so mu začrtele. Maščevanje nad svojima preganjalcema je imel pred seboj.

Toda usoda je hotela drugače. Težka železna vrata so se tretjič odprla. Skozi nje so vstopili v dvorano trije redarji svobodne države. Obstali so, videč mrtvega moža na tleh, ogromen globus, plešastega gospoda v železnem vozčku in dva bežuća učenjaka. Ko so pa zagledali moža v trikoju, so kriknili:

— To je blaznež, ki ga iščemo! Angleški častnik je imel prav. Ne sme uiti! Zgrabimo ga!

XII.

Rdeče jutranje sonce je sijalo na distingviranega gospoda z otečenim nosom, ko je baš sedel v avto h gospodu, čigar obraz je bil okrogel kakor polna luna.

— Poiskati morava vašega ekscentričnega prijatelja, Brandstedter, to je najina dolžnost. Bojim se, da se mu je pripetilo nekaj hudega. Že dve uri je tega, kar je izginil.

— Vaša ekscelencija pozna pregovor o varuhu blaznežev.

Hvaležen sem mu za diplomatsko zmago in otečen nos. To je redka kombinacija. Če bi ne bilo njega, bi bili povsem presenečeni. Bogleme, bilo je kaj težko dobiti radio-zvezo z eskadro. Toda priplula je baš pravočasno. Poljska vojska ...

— Da? Senat jo je poklical. Bože moj! Naš lastni senat jo je poklical. Kaj je z njo?

— Dobila je migljaj, naj se takoj umakne na svojo mejo. Se že umikajo. Sporočil sem jim, da je Anglija "pod pritiskom Zveze narodov" prevzela nalogo skrbeti za red v Gdanku in v ta namen je po svojem komisarju v Gdanku zapovedala baltiški eskadri, naj prenese zaenkrat svoje vaje v Gdanski zaliv. Komisar, to sem jaz. Če bi ne bilo vašega "ekscitirane" prijatelja, bi ne bil več komisar. Hahaha! Ne, moram se smejeti. Se pečate s politiko, Brandstedter?

— Jaz? Ne. Sem trgovec. To daje človeku v naših časih mnogo misliti.

— Rad vam verjamem. Toda morda se spominjate, kaj je povedal vaš ekscentrični prijatelj včeraj. Eden izmed naših zaveznikov je poslal brodovje, da bi podpiral svoje zaveznike pri okupaciji Gdanska — neoficielno. Brodovje je priplulo danes. Ko je našlo angleško baltiško brodovje s pripravljenimi topovi, je bilo milo rečeno presenečeno. L-melo je občutek, da bi njegova lastna navzočnost morda potrebovala utemeljitev in takoj jo je utemeljila. Veste, zakaj je priplulo? "Da bi demonstriralo proti vsem atentatom na integriteto svobodne države Gdanska, za-jamčeno z versailleskim mirom."

Tudi za radost, da sem mogel to slišati, se moram zahvaliti vašemu prijatelju. Povejte mi, kako je prišel vaš ekscentrični prijatelj na misel zglasti se pri meni?

— Ne spominjam se dobro — glavo sem izgubil. Da, se že spominjam: Dejal je: Razdeli in vladaj! Anglija je včasih zapustila tiste, ki so bili odvisni od nje, nikoli se pa ni prostovoljno umaknila tekmeu.

— Ha-hm, — je dejal sir Archibald, — ha-hm. Torej tako je dejal, hm. To ni — hm — slabo.

— Kako se godi mistru Davidu in njegovemu prijatelju Raymondu? — je vprašal Brandstedter.

Vojaški tank novega tipa, ki so ga preizkusili na vojaških manevrih v državi New York.

— Spremlja svojega prijatelja v zametastem sukniču čez mejo v rdeči raj. To je najboljša kazen. Saj vendar veste, da je blaznež v zametastem sukniču čez mejo prišel. To ni bila zaslika našega prijatelja. To je opravila četa naših mornarjev. Baš je plenil banko. Kako se je imenoval tisti kraj? Da, že vem, Himmelfahrtskanal 14. Banko na Himmelfahrtskanal 14. Po-ročnik je zatrdil, da je to kaj čuden kraj.

— Himmelfahrtskanal 14! — je vzkliknil Brandstedter. Saj to je hiša Pavla Strüwemanna — hiša mojega prijatelja!

— To je hiša vašega prijatelja? Takoj morava tja. Niti belič mu ne sme biti ukraden.

Sofer je dobil povelje. Avto je drvel po ozkih vijugastih ulicah. Tolpe večerajšnjega dne so bile izginile. Umaknile so se bile običajnemu vrvenju. Ljudje so hiteli skozi rdeča stolpna vrata proti Langemarktu. Tramvaji so zopet nemoteno vozili, trgovine so bile odprte. Sijalo je jutranje sonce.

Zdaj pa zdaj je prikorakala po ulici četa angleških mornarjev. Če so srečali sivozelene redarje svobodne države, so jih pozdravili po navepu:

"Deutscher Brandwein — über — alles!"

Sir Archibald je zrl zamišljeno čez rob svojega krasno pobarvanega nosu.

— Kaj je to?

Brandstedter je potegnil iz žepa list papirja. Bila je listina, s katero se je tvrdka S. Vroblevski odpovedala vsem terjatvam, ki bi jih bila mogla uveljavljati "po veljavnih zakonih svobodne države Gdanska" na stavbišče za ladjedelnico. Brandstedter mu je pojasnil, kako kratek rok veljavnosti je določala tvrdka tem zakonom.

— Pavel me je prisilil opehariti jih s tem, da sem na videz popustil. Zanašal se je na vašo ekscelenco.

— In zanašajoč se name mi je razbil nos v moji lastni pisarni. Do njegove psihološke bistroumnosti dobivam vedno večje spoštovanje. Kaj sva že na cilju?

Avto se je ustavil pred hišo s stekleno kupolo. Vstopila sta z njegovo ekscelenco na čelu. Sir Archibald je prestopil prag dvorane z ogromnim globusom.

— Pri Zeusu, tu stanuje! Dostojno bivališče za takega moža. Globus, velik kakor luna, železnica okrog njega in plešasti gospod, viseč v zraku kakor lunin spremljevalec. Zelo zanimivo! Izredno originalno! Pri Zeusu! A tla posuta z zlatom kakor v ponarejevalčevi delavnici, pri vratih pa mrtev mož z železnim drogrom v roki. Zelo zanimivo in originalno. In dva gošta, ki se jima pozna, da sta prestala mnogo strahu. Gostitelj sam pa nastopa v svojem skromnem, toda dostojnem trikoju, med redarji kakor rimski vojskovodja sredi liktorjev! Zelo presenetljivo, izredno zanimivo! Ali bi mi mogel kdo pojasniti ta rebus, odno-sno, če to ne gre, vsaj poklicati zdravnika za duševne bolezni, ker čutim, da se mi urnih korakov bliža blaznost.

Vsi v sobi so se ozrli na sira Archibalda, Gerda Lymana, profesora Freudenthal, Jakob Isocki in tudi redarji svobodne države, ki so ga poznali in ga pozdravili. Blaznež mu je pa brž postregel z zaželenim pojasnilom.

— Tistile plešasti gospod tam je Jakob Isocki, ki ga vaša ekscelencija pozna. Voz, v katerem sediš, je sibirski brzovlak. Baš je

prekosil vse svetovne rekorde s tem, da je napravil pot okrog sveta v petinpetdesetih sekundah. Zlato na tleh je moj zadnji milijon. Jaz sam sem aretirani kot blaznež. Če bi vaši ekscelenci to pojasnilo ne zadostovalo, ni treba vaših ekscelenci daleč iskati zdravnika za duševne bolezni. Tamle stojita dva.

Sir Archibald je zadovoljno prikimal.

— Zelo jasno in razumljivo. Izredno napeto in originalno. Ne, ne potrebujem več zdravnika za duševne bolezni po tem jasnem in temeljitom pojasnilu. Pač pa moram prositi te gospode — sir Archibald se je obrnil k redarjem svobodne države — da takoj izpušče gospodarja iz svojega objema.

Redarji so se obotavljali:

— Ekscelencija, to ni mogoče. Policija ga zasleduje. Blazen je. Naročeno nam je ...

(Konec prihodnjik.)

SLUŽBO DOBI dekle 20 let stara, dom na dela.—Paziti na otro-novati z njimi. Plača \$5.00. Oglasite se pri: M-ger, 2034 Humboldt B-cago, Ill.

NA PRODAJ POSESTVA z dobro upeljanimi obrati in mesečnimi dohodki. V do-nju in le 40 milj od mesta. Proda se po zmerni ceni. ceno in druge pogoje pošljite slovo "POSESTVA," 2657 S-dale Ave., Chicago, Ill.

SLOVENSKA NARODNA NA JEDNOTA izdala svoje publikacije in no list Prosveta za koristno agitacijo svojih d-članstva in za propagando dej. Nikakor pa ne za pr-druge podpornih organiz-k organizacija ima običn-glasilo. Torej agitatorji naznanila drugih podporni-čij in njih družtev naj se na lista Prosveta.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naroč-prosveta stane za vse enako, za člana ali možjane \$6.00 za eno let-nino. Ker pa člani že plačajo pri anasmentu \$1.20 za teden, se j-šteje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki druž-i ki ni rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Druž. države in Kanado \$6.00	Za Člano in Chicago je.
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vseč kakor hitro kateri teh članov preneha biti čl-al ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list ted-moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto lista Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva M.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih d-ružine:

2).....Čl. društva M.....

3).....Čl. društva M.....

4).....Čl. društva M.....

5).....Čl. društva M.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

Tiskarna S.N.P.

SIBIRSKI BRZOVOLAK

(Nadaljevanje.)

Njegov revolver je opisoval kroge v zraku.

— Kako čudni ste, — je de-jal blaznež. Polni ste poganj-kov. Človek bi mislil, da se na-meravate brezposlno razmnože-vati. Je to vaš namen

— Bog mi je priča, da vas u-strelim. Kar pogledjte tistega moža tamle. Tega sem ubil.

— Ubili ste Goldschmidta? Začenjam se vas bati. Torej ste tudi vi razbili železna vrata?

— Da, da jaz! Poberite se, sicer ustreliš!

— Držite revolver mirno, če hočete streljati. Torej ste res vi razbili vrata? Tega bi si o vas ne bil mislil. Potem takem ste pravi Herkul. A-a, kaj vi-dim! Ni dovolj, da ste tako ne-verjetno močni, ste tudi enako navihani. Srečna dežela, ki ro-di take sinove! Naši ste moji milijon, ki ga ni mogel nihče drugi najti. Hahahahaha!

— Taki so torej vaši poganj-ki. Hahahahaha! Jakob Isocki me je pretental. Hahahahaha!

Jakob Isocki je pritisnil na petelina. Enkrat, dvakrat, ne da bi mogel ustreliti. Tretjič je pa šlo. Kroglja je švignila iz re-volverja. Zgodil se je čudežda

ni prevrtala Jakobu Isockemu desne noge. Divje je zrl na re-volver in zopet ga je dvignil. Toda predno je mogel sprostiti, je skočil blaznež k steni in vključil kontakt.

V nepopisno grozo Jakoba Isockega je začel sibirski vlak lesti navzgor po tračnicah. Z naraščajočo hitrostjo je vozil preko Srednje Afrike in izginil za vogalom pri Zanzibaru. Ko se je Jakob Isocki zopet pojavil na obali Južne Amerike, je na-penjal vse sile, da bi se obdržal v vozu, pa je zopet izginil proti Zanzibaru in se z bliskovito na-glico pojavil blizu reke Ama-sonke.

Na obrazu se mu je poznala groza. Stal je pripognjen in se držal z obema rokama krepko prednjega konca voza. Podoben je bil jockeyju, ki se je vrvaval v sedlu in priganja svojega konja. Znova je prevozil zamor-ski del sveta in se vrnil kakor iz-strelen iz topa čez Atlantski o-cean.

Sredobežna sila se je začela zanimati za vrečice zlata. Letele so od njega kakor zreli plodovi in padale žvenketajoče po kotlih. Blaznež je opazoval njegovo vož-njo z resnim obrazom in očmi, uprtimi na stensko uro. Ko se je

peljal Jakob Isocki okrog enajstih, je bil nagnjen ven kakor ladja v viharju. Zlato je kar deževalo od njega. Podoben je bil alegorični sliki bogastva. Blaznež je pritisnil na kontakt, voz je zmanjšal hitrost in Jakob Isocki se je ustavil južno od Konga.

— Dovolite, gospod Isocki, da vam čestitam, — je dejal blaznež prisrčno. — Prekosili ste svetovni rekord. Pot okrog sveta ste prevozili v petinpetdesetih sekundah. Sam nisem tega nikoli storil v manj kot šestdesetih sekundah. Moj srednji čas je bilo osemdeset sekund. Toda zavisti ne poznam. Opazil sem, da povzroča večja hitrost močnejši krvni pritisk in šum v ušesih. Se strinjate z menoj?

Jakob Isocki sploh ni odgovoril. Opotekal se je, bled kakor stena z Atlantskim oceanom v ozadju. Blaznež ga je sočutno pogledal, potem se je pa ozrl nazvzgor.

— Zdravnik je vam potreben, — je dejal. — Hvala bogu, da nimava daleč od njega. Profesor Freudenthal! Doktor Lyman, bolnik vas potrebuje.

XI.

Dve učeni glavi, ki sta previdno pokukali čez ograjo v tretjem nadstropju, sta se umaknili tako hitro, kakor glava želve, kadar se skriva pod čit. Mislili sta, da ju ni nihče opazil. Nikakor se ni strinjalo z njuni